
Finantsinspektsiooni aastaraamat 2020

Tavapärane oleks praegusel ajal eessõna alustada, et koroonaviiruse tõttu oli 2020. aasta erakordne. Alustame siiski lühiülevaatega muudatustest Eesti finantsturu struktuuris, kuna see mõjutab majapidamisi ja ettevõtteid ehk pikemaski vaates kui koroonaviirus.

Eesti finantssektorist moodustab valdava osa pangandus. See sektor on viimase viie-kuue aastaga märkimisväärselt muutunud. Kui varem olid Eesti poolt raskemini kontrollitavad filiaalid suuruselt kolmandaks ja neljandaks pangaks, siis tänaseks on suurfiliaalid turult kadunud. Taolise suundumuse taustaks oli siinse turu väiksuse juures regulatsioonide pealevool, aga ka arengud rahapesu tõkestamise vallas.

Ettenähtavalt viis selline trend turu suurema kontsentreerumiseni. Seda sai tasakaalustada olemasolevate väikepankade abil. Tänaseks on ühel juhul saanud börsimaaklerist korraliku suurusega krediitiasutus ning teisel juhul mitteresidentide teenindajast tubli kohalikule kliendile suunatud universaalpank. Lisandunud on panku, mis on keskendunud tarbijakrediidile, tekitades lisakonkurentsi ja korrastades vastavat turgu. Paljude uute pankade emiteeritud väärtpaberitega kaubeldakse meie börsil, mis on elavdanud kohalikku kapitaliturgu.

Kuigi konkurentsi suurenemine peaks hästi mõjuma teenuste hindadele, tähendab turuosaliste kiire kasv ka riskide kasvu. Riske oleme tasakaalustanud, kohustades finantsvahendajaid hoidma piisavalt suuri kapitalipuhvreid ja olles järjepidevalt nõudlik riskikontrolli organisatsioonide arendamise suhtes. Näiteks rahapesu tõkestamise valdkonnas liigutakse riskide juhtimisel uuele tasemele, kuigi piisava riskitundlikkuse saavutamiseks on finantsvahendajatel veel arenguruumi. Aruandeaastal tõmbasime joone alla 2014. aastal alguse saanud erakorralisele rahapesu tõkestamise järelevalvetsüklile: turg on muutunud, turuosalistes kohandumas, institutsioonid järelused teinud ja areng õiges suunas.

Teine oluline struktuurne muudatus on kohustusliku kogumispensionide süsteemi vabatahtlikuks tegemine. Ühiskonnale nii suure kaaluga asju saab sisuliselt otsustada ainult parlament. Finantsinspektsiooni roll on seadusega antud ülesannete raames seista selle eest, et muutus rakenduks normipäraselt. Selleks oleme nii enne kui ka pärast muutuse jõustumist teinud pensionifondidele stressiteste eesmärgiga mõista, kas ja mil määral need peavad vastu raha väljavoolule süsteemist. Vastupidavus on üldiselt tugev. Oleme reformiga seoses jätkuvalt dialoogis turuosalistega ja suuname neid tegelema oma infotehnoloogiliste lahendustega. Juhime avalikkuse tähelepanu muutustega kaasnevatele ohtudele, kuna aktiveerunud on kelmid. Finantsvahendajate ja nende klientide erimeelsuste lahendamise süsteemi sobiks hästi praegu veel puuduv finantsombudsman, kes Finantsinspektsiooni juures tegutsedes omaks piisavat mõju klientide õiguste süsteemseks kaitseks.

Loomulikult oli koroonaviirus finantsturgude jaoks 2020. aasta negatiivne peakangelane. Esialsed stsenaariumid viiruse laastavast toimest finantssektoris ei realiseerunud. Koroonakriis tähendas finantsjärelevalvajale peamiselt kahte liiki riske. Esimene, kiiresti realiseeruv risk oli operatsiooniline: haigestumiste tõttu ei ole finantsvahendajad võimelised teenuseid osutama, mis omakorda

võimendab majanduse kinnikiilumist ning halvimal juhul toob kaasa elanikkonna paanika. Eesti finantssektor juhtis kriisi tingimustes operatsioonilist riski väga hästi. Selleks olid ka head eeldused, kuna finantsjärelevalve on aastaid järjepidevalt suurematelt turuosalistelt nõudnud ja kontrollinud taasteplaanide olemasolu ning nende testimist. Koroonapandeemia vormis õppused päriseluks.

Teine olulisem risk oli krediidirisk. Negatiivse arengu korral ei suuda inimesed ja ärid enam oma laenukohustusi täita ja tekivad krediidikahjud, mis halvimal juhul tähendab panga maksejõuetust ja hoiustajatele vahendite kadu Tagatisfondi kindlustamata ulatuses. Eesti pankade kõige suurema kapitalipuhvri moodustab akumulieeritud kasum. Seega oli mõistlik kohe külmutada olemasolevad kasumipuhvrid, et säiliks pankade võimekus krediidikahjusid kanda. Finantsinspeksioon käivitas lisaks vastava arutelu kolleegidega Frankfurdis ja Stockholmis, kuna ka seal asuvad meie suuremate pankade järelevalveasutused. Tulemuseks oli hiljem kogu Euroopa Liidus saavutatud kokkulepe, et pangad kasumeid 2020. aastal koroonakriisist alates välja ei maksta.

Lisaks töötasime kohustuste täitmise poolega, et ühelt poolt anda raskustes laenuvõtjatele võimalus oma kohustuste täitmist ajutiselt edasi lükata, teisalt aga ergutada teatud leevendusi pakkudes panku võimaldama sellist laenukohustuste edasilükkamist. Sarnased mõtted ja plaanid olid enamikul Euroopa Liidu finantsjärelevalveasutustel: sündis ühtne raamistik maksemoratoriumite rakendamiseks. Selle pinnalt leppisid Eesti pangad 2020. aasta kevadel kokku maksemoratoriumis, järgides finantsjärelevalvajate seatud ühtseid tingimusi.

Aruandeaastal realiseerus Finantsinspeksiooni sisemise töökorralduse reform. Mastaabiefekti saavutamiseks ühendasime inspeksiooni kriisilahendamise üksuse ja Tagatisfondi tegevused. Oskusteabe paremaks ärakasutamiseks, tõhusamaks juhtimiseks ja vaadete värskendamiseks roteerisime juhatuse liikmete vastutus- valdkondi ning muutsime struktuuriüksused ühetaolisemaks ja väiksemaks. Ootamatult alanud koroonakriis tõi inspeksioonis kaugtöö, milleks olime küll varem valmistunud ja mis seetõttu toimus 7 korrapäraselt. Kaugtöö omakorda tõi läbimõeldud ülemineku mobiilsetele töökohtadele, kus inspeksiooni töövahendid võimaldavad töötajate liikuvust.

Finantsinspeksiooni peamised väljakutsed 2021. aastal seonduvad koroonakriisiga, kohustusliku kogumispensioni reformiga ja Eesti rahapesu tõkestamise võimekuse kaalumise ja välishindajate poolt. Lisaks täidame strateegilisi prioriteete, aitame riigil kehtestada halduskaristuste raamistikku ja finantsombudsmani institutsiooni, kaardistame regulatiivseid takistusi innovatsioonile finantssektoris ja liigume ise enam infotehnoloogilistele lahenditele baseeruvale, üldistavale järelevalvemudelile.

Jätkame ka 2021. aastal üle 200 finantsjärelevalve subjekti suhtes ligi 600 õigusakti rakendamist kindlalt, professionaalselt ja avatud meeltega. Lõpetuseks täname kõiki Finantsinspeksiooni töötajaid ja kolleege, finantsjärelevalve subjekte ja teisi koostööpartnereid, et olete aidanud hoida Eesti finantsturgu stabiilsena ja ausalt toimivana!

Aastaraamatu PDF-versioon

[Finantsinspeksiooni aastaraamat 2020](#) (pdf, 1.72 MB)

[Aastaraamat](#)

Viimati muudetud 29.04.2021